

FORORD

Norsk Sykepleierforbunds yrkesetiske retningslinjer ble første gang godkjent av landsstyret i 1983. Retningslinjene beskriver sykepleiernes profesjonsetikk og de forpliktelser som tilligger god sykepleiepraksis.

Da ICN's nye etiske regler forelå våren 2001, besluttet forbundsstyret i NSF at yrkesetiske retningslinjer skulle revideres grundig for første gang. Arbeidet ble den gang gjennomført av medlemmer av Faglig etisk råd, en representant fra fagpolitisk avdeling og var deretter til en bred høringsprosess.

Samfunnet endrer seg stadig og retningslinjene bør gjenspeile dette både i språk og tematisk innhold. Både den medisinske, teknologiske og politiske utvikling, sammen med nye organisasjonsstrukturer, betalingsordninger og resultatkrav i helsetjenesten stiller sykepleiere kontinuerlig overfor nye etiske problemstillinger.

Yrkesetiske retningslinjer er sykepleieres viktigste verktøy i møte med etiske dilemma. Det er et viktig mål å styrke retningslinjenes anvendbarhet og legitimitet i klinisk praksis, i utdanning og overfor myndighetene.

Rådet for sykepleieetikk har gjennom våren 2007 pånytt gjennomført en grundig revideringsprosess. Endringene er ikke radikale, men både oppsett og antall hovedpunkter er endret. Vi har også valgt å oversette de norske retningslinjene til engelsk, da mange sykepleiere har signalisert behov for dette. Også ICN's etiske regler presenteres i både norsk og engelsk versjon.

Vi takker alle som denne gang har medvirket til revideringsprosessen, og vil særlig nevne Per Nordtvedt, Berit Brinckman, Liv Wergeland Sørby, Sidsel Roalkvam, Olav Molven, Kai Ingolf Johannesen, samt fagpolitisk avdeling NSF. Vi takker også Hanne Mai Svaboe og Ruth Johnson for god hjelp til oversettelser.

Reviderte retningslinjer ble godkjent av Forbundsstyret i NSF 18. september 2007.

INNHOLDSFORTEGNELSE

Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere

Forord

Innledning	5
Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere	7
Sykepleiens grunnlag	7

The ethical guidelines for nurses

Foreword	13
Introduction	15
The ethical guidelines for nurses	17
The foundation of nursing	17

ICNs etiske regler for sykepleiere ..... 23 |

Forslag til anvendelse av ICNs etiske regler	26
Bruk av hovedelementene i ICNs etiske regler for sykepleiere	27
Bekjentgjøring av ICNs etiske regler for sykepleiere	32
Begreper som brukes i ICNs etiske regler	32

The ICN Code of Ethics for Nurses ..... 35 |

Suggestion for use of the ICN Code of Ethics for Nurses	38
Applying the Elements of the ICN Code of Ethics for Nurses	38
Dissemination of the ICN Code of Ethics for Nurses	44
Glossary of terms used in the ICN Code of Ethics for Nurses	44

INNLEDNING

Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere bygger på prinsippene i ICNs etiske regler, og menneskerettighetene slik de kommer til uttrykk i FNs menneskerettighetserklæring.

I *Sykepleiens grunnlag* slås det fast at grunnlaget for all sykepleie skal være respekten for det enkelte menneskets liv og iboende verdighet. Sykepleie skal baseres på barmhjertighet, omsorg og respekt for menneskerettighetene og være kunnskapsbasert. Retningslinjene utdypet hvordan sykepleierens menneskesyn og grunnleggende verdier bør vernes i praksis, og konkretiserer hva som anses som god praksis innen en rekke områder.

Sykepleierens fundamentale plikt er å vise omsorg for mennesker som lider, uansett hva årsaken til lidelsen måtte være. Sykepleieren må erkjenne egen profesjonsmakt i møte med pasientens og nære pårørendes sårbarhet. Sykepleierens profesjonsetiske ansvar omfatter mennesker i alle livsfaser fra livets begynnelse til livets slutt. Retningslinjenes hovedpunkter omtaler sykepleierens forhold til pasient, pårørende, profesjonen, medarbeidere, arbeidsstedet og samfunnet.

De reviderte retningslinjene skiller seg fra de forrige ved at sykepleiens grunnlag beskrives som det innledende fundament for retningslinjene, og antall områder er redusert fra 8 til 6 punkter. Noen av retningslinjene er forsøkt formulert mer presise i forhold til dagens dilemmaer i praksis. Vi har også valgt å oversette retningslinjene til engelsk og utgi ICN's etiske regler på begge språk da mange sykepleiere har signalisert behov for dette.

Begrepet pasient er beholdt, både fordi vi mener det er den beste benevnelsen for de som søker helsehjelp, og fordi helselovene klart benevner alle som «gis eller tilbys helsehjelp» som pasienter. Helsehjelp defineres i «Lov om pasientrettigheter» som «handling som har forebyggende, diagnostiske, behandlende, helsebevarende, rehabiliterende eller pleie- og omsorgsformål, og som er utført av helsepersonell». Vi mener dette er dekkende for alle former for sykepleiepraksis. Å være pasient innebærer dessuten lovfestede rettigheter.

Sykepleieres yrkesetiske ansvar har grenseoppganger mot det faglige og juridiske ansvaret. En handling kan være faglig forsvarlig og juridisk til-

Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere

---

latt, men etisk uakseptabel. De yrkesetiske retningslinjene skal verken definere hva som er faglig forsvarlig sykepleie eller gjengi lovbestemmelser som regulerer yrkesutøvelsen. De vil heller ikke kunne gi den konkrete løsningen på etiske dilemmaer, men de skal angi retningen når det skal fattes vanskelige beslutninger.

I et samfunn med stadig større kompleksitet, endringstempo og markedsideologisk tenkning, er omsorgsetiske hensyn ofte nedprioritert. Sykepleieres faglige ansvar forutsetter etisk bevissthet og solid dømmekraft i praksis. Reflektert praksis er nødvendig for moralsk praksis, og det bør derfor jevnlig skapes arenaer for etiske refleksjoner alle de steder der sykepleie utøves. Punktene i retningslinjene er gode verktøy for å bygge verdibevisst hverdagskultur, og de bør gjøres levende ved aktivt bruk. Vi mener retningslinjene egner seg godt for korte refleksjonssamtaler i en travel og krevende yrkesutøvelse.

Sykepleie utøves på sårbare arenaer i møte med menneskers avmakt, fortrolighets- og intimitetssone. Retningslinjene skal derfor ikke bare være sykepleieprofesjonens yrkesetikk, men den profesjonelle sykepleierens etikk i praksis. Arbeidet med implementering og forankring i praksis er derfor særlig viktig. Her kan alle bidra, og ICNs forslag til anvendelse av de etiske reglene (se bakerst i heftet) kan med fordel også brukes for de yrkesetiske retningslinjene.

Retningslinjene skal gjenspeile samfunnsutviklingen og nye problemstillinger som sykepleierne stilles overfor. Rådet for sykepleieetikk vil vurdere behovet for eventuelle justeringer etter hver rådsperiode. Hvis du ser områder der det viser seg at punktene er utilstrekkelige, håper vi å høre fra deg.

Marie Aakre
Leder. Rådet for sykepleieetikk

Sykepleiens grunnlag

Grunnlaget for all sykepleie skal være respekten for det enkelte menneskets liv og iboende verdighet.

Sykepleie skal bygge på barmhjertighet, omsorg og respekt for menneskerettighetene, og være kunnskapsbasert.

YRKESETISKE RETNINGSLINJER FOR SYKEPLEIERE

1. Sykepleieren og pasienten

Sykepleieren ivaretar den enkelte pasients verdighet og integritet, herunder retten til helhetlig sykepleie, retten til å være medbestemmende og retten til ikke å bli krenket.

- 1.1 Sykepleieren ivaretar en helhetlig omsorg for den enkelte pasient.
- 1.2 Sykepleieren fremmer pasientens mulighet til å ta selvstendige avgjørelser ved å gi tilstrekkelig, tilpasset informasjon og forsikre seg om at informasjonen er forstått.
- 1.3 Sykepleieren ivaretar pasientens rett til vern om fortrolige opplysninger.
- 1.4 Sykepleieren beskytter pasienten mot krenkende handlinger. Unødig bruk av tvang eller annen rettighetsbegrensning anvendes ikke.
- 1.5 Sykepleieren respekterer pasientens rett til selv å foreta valg, herunder å frasi seg selvbestemmelsesretten.
- 1.6 Sykepleieren ivaretar pasientens verdighet, rettigheter og sikkerhet ved bruk av teknologi og vitenskapelige framskritt.
- 1.7 Sykepleieren unngår relasjoner som kan føre til utnyttelse av pasienten.

Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere

- 1.8 Sykepleieren har ansvar for en sykepleiepraksis som lindrer lidelse og bidrar til en verdig død.
- 1.9 Sykepleieren bidrar ikke til aktiv dødshjelp (eutanasi) og hjelper ikke pasienten til selvmord.
- 1.10 Sykepleieren bidrar til en naturlig dødsprosess og død, der det er særlig viktig at nytteløs livsforlengende behandling avsluttes eller ikke påbegynnes.
- 1.11 Sykepleieren viser respekt for den dodes kropp.

2. Sykepleieren og pårørende

Sykepleieren viser respekt og omsorg for pårørende

- 2.1 Sykepleieren sørger for at pårørendes rettigheter blir ivaretatt.
- 2.2 Sykepleieren samhandler med pårørende og behandler deres opplysninger med fortrolighet.
- 2.3 Dersom det oppstår interessekonflikter mellom pårørende og pasient, skal hensynet til pasienten prioriteres.

3. Sykepleieren og profesjonen

Sykepleieren har et faglig, etisk og personlig ansvar for egne handlinger og vurderinger i utøvelsen av sykepleie, og setter seg inn i det lovverk som regulerer tjenesten.

- 3.1 Sykepleieren erkjenner et personlig ansvar for at egen praksis er faglig, etisk og juridisk forsvarlig.
- 3.2 Sykepleieren har ansvar for å anvende de yrkesetiske retningslinjer i sitt arbeid.
- 3.3 Sykepleieren erkjenner grensene for egen kompetanse, praktiserer innenfor disse og søker veiledning i vanskelige situasjoner.

- 3.4 Sykepleieren holder seg oppdatert om forskning, utvikling og dokumentert praksis innen eget funksjonsområde.
- 3.5 Sykepleieren bidrar til verdibevisthet, fagutvikling og forskning, og til at ny kunnskap innarbeides og anvendes i praksis.
- 3.6 Sykepleieren kan, av samvittighetsgrunner, be seg fritatt for plikter som hører inn under vedkommendes funksjonsområde, når dette er hjemlet i lov eller skriftlig akseptert av arbeidsgiver.
- 3.7 Sykepleieren medvirker ikke til markedsføring eller annen kommersiell virksomhet som kan påvirke pasientens og samfunnets tillit til sykepleien.
- 3.8 Sykepleieren bruker titler og betegnelser som vedkommendes utdanning, autorisasjon og funksjon berettiger til, og som gir korrekt informasjon om kvalifikasjoner og ansvar.

4. Sykepleieren og medarbeidere

Sykepleieren viser respekt for kollegers og andres arbeid og er til støtte i vanskelige situasjoner. Dette er ikke til hinder for å ta opp brudd på faglige, etiske eller kollegiale normer

- 4.1 Sykepleieren tar initiativ til og fremmer et faglig og tverrfaglig samarbeid i alle deler av helsetjenesten.
- 4.2 Sykepleieren ivaretar et faglig og etisk veiledningsansvar for andre helsearbeidere som deltar i pleie og omsorgsfunksjoner.
- 4.3 Dersom interessekonflikter oppstår mellom kolleger i forbindelse med løsningen av en oppgave, skal hensynet til pasientens liv og helse alltid prioriteres.
- 4.4 Sykepleieren motarbeider enhver form for diskriminerende atferd overfor kolleger.

5. Sykepleieren og arbeidsstedet

Sykepleieren setter seg inn i arbeidsstedets visjon, verdier, mål og gjeldende retningslinjer, og er lojal mot disse så langt de er i samsvar med sykepleiens grunnlag

- 5.1 Sykepleieren setter seg inn i egne plikter og rettigheter når et nytt arbeidsforhold innledes, og holder seg oppdatert om aktuelle endringer.
- 5.2 Sykepleieren bidrar til utforming og gjennomføring av faglige normer for god praksis på arbeidsstedet.
- 5.3 Sykepleieren melder fra og/eller varsler når pasienten utsettes for uforsvarlige eller kritikkverdige forhold. Lojalitet til arbeidsstedet skal ikke hindre dette.
- 5.4 Sykepleieren har rett til å forvente respekt og nødvendig støtte fra kolleger og arbeidsgiver når hun/han melder fra om kritikkverdige forhold.
- 5.5 Sykepleieren har krav på beskyttelse og nødvendig støtte dersom hun/han utsettes for trusler og vold.

6. Sykepleieren og samfunnet

Sykepleieren deltar aktivt i den offentlige debatt og bidrar til at faglige og etiske normer legges til grunn for sosial- og helsepolitiske beslutninger.

- 6.1 Sykepleieren holder seg orientert om den sosial- og helsepolitiske utviklingen både lokalt, nasjonalt og globalt.
- 6.2 Sykepleieren arbeider for et ressursmessig grunnlag som muliggjør god praksis.

Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere

- 6.3 Sykepleieren bidrar til prioriteringer som tilgodeser pasienter med størst behov for sykepleie.
- 6.4 Sykepleieren verner om fagets omdømme og skal ved offentlig opptrøden eller tale gjøre det klart om hun/han opptrer på vegne av seg selv, yrkesgruppen eller andre.

FOREWORD

The ethical guidelines of the Norwegian Nurses Organisation (NNO) were first approved by the national council in 1983. The guidelines describe nurses' professional ethics and the obligations that pertain to good nursing practice.

When the ICN's new Code of Ethics was issued in spring 2001, the national executive committee of the NNO decided that the ethical guidelines were to be thoroughly revised for the first time. At that time the work was carried out by members of the Council for Professional Ethics and a representative from the NNO's Professional Policy Department, after which they were widely circulated for comments.

Society is in a process of constant change, and the guidelines should reflect this situation in both language and thematic content. Along with the health service's new organisational structures, payment systems and performance requirements, the development in medical, technological and political spheres is continuously confronting nurses with new ethical issues.

The ethical guidelines constitute the most important tool for nurses in their encounters with ethical dilemmas. A major goal is to strengthen the guidelines' applicability and legitimacy – in practice, in training and vis-à-vis the authorities.

Throughout the spring of 2007 the Council for Nursing Ethics – formerly the Council for professional Ethics - has once again conducted a thorough process of revision. Our thanks go to all those who have participated. We would particularly like to mention Per Nordtvedt, Berit Brinckman, Liv Wergeland Sørby, Sidsel Roalkvam, Olav Molven and Kai Ingolf Johannesen, as well as the Professional Policy Department of the NNO. Our thanks also go to Hanne Mai Svaboe and Ruth Johnson for translations.

The revised guidelines were approved by the national executive committee of the NNO in September 2007.

INTRODUCTION

The ethical guidelines for nurses are based on the principles in the ICN's Code of Ethics and on basic human rights as they are expressed in the UN's Declaration of Human Rights.

The foundation of nursing states that the basis of all nursing care shall be respect for the life and inherent dignity of the individual. Nursing is built on compassion, care and respect for human rights, and shall be based on knowledge. The guidelines elaborate how nurses' individual views of humanity and their basic values should be protected in their work, and they clarify what is regarded as good practice in a number of areas.

The nurse's fundamental duty is to provide care for those who are suffering – regardless of what the cause of the suffering may be. Nurses must recognise their professional empowerment in their encounters with the vulnerability of the patient and his/her next of kin. Nurses' professional and ethical responsibility encompasses people in all phases of their existence – from the beginning of life to its close. The guidelines' main points describe nurses' relationships with the patient, next of kin, the profession, co-workers, the workplace and the community.

These revised guidelines can be distinguished from the former ones by the facts that the foundation of nursing is described as their introductory basis and that the number of areas has been reduced from eight to six. Efforts have been made to formulate some of the guidelines more precisely in the light of current dilemmas in nursing practice.

The term «patient» has been retained, both because we are of the opinion that it is the best designation for those who seek health care and because health legislation clearly defines all those who are «given or offered health care» as patients. In the Norwegian Patients' Rights Act, health care is defined as «acts which have a preventive, diagnostic, therapeutic, health-preserving or rehabilitating effect and are carried out by health personnel». It is our view that this covers all forms of nursing practice. In addition, being a patient also involves statutory rights.

Nurses' ethical responsibility borders on their professional and legal responsibility. An action can be professionally justifiable and legally per-

Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere

---

mitted but ethically unacceptable. The ethical guidelines shall neither define what is professionally justifiable nursing nor recount statutory provisions that regulate the practice of the profession. They may not be able to provide specific solutions to ethical dilemmas, but they must indicate the direction to take when difficult decisions are to be made.

In a society of ever-increasing complexity, pace of change and market-ideological thinking, consideration of the ethics of care is often given low priority. Nurses' professional responsibility requires ethical awareness and sound judgement. Nursing practice that is based on reflection is necessary to achieve moral practice, and an arena for regular ethical reflection should therefore be created at all the places where nursing care is given. The points in the guidelines are appropriate tools for building a value-conscious everyday culture, and they should be brought to life through active use. We are of the opinion that the guidelines can well form the basis of short reflective conversations in a hectic and demanding job.

Nursing care is given in vulnerable arenas in encounters with people's powerlessness and zones of trust and intimacy. The guidelines shall therefore not only represent the nursing profession's ethics, they shall also be the professional nurse's ethics in his/her practice. The work of implementing them and implanting them in nursing practice is therefore of particular importance. We can all help in this process, and the ICN's proposal for the application of the Code of Ethics (given at the end of this handbook) can also be profitably used for the ethical guidelines.

The guidelines apply for all the members of the NNO. The national executive committee can exclude or suspend a member whose behaviour is contrary to the ethical guidelines (Article 16 of the NNO's Constitution).

The guidelines shall reflect social development and the new issues that face nurses. The Council for Nursing Ethics will assess the need for possible adjustments after each council period. If you see areas where the various points appear to be inadequate, we hope we will hear from you.

Marie Aakre
President
Council for Nursing Ethics

The foundation of nursing

The foundation of all nursing shall be respect for the life and inherent dignity of the individual.

Nursing shall be built on compassion, care and respect for human rights, and be based on knowledge.

THE ETHICAL GUIDELINE FOR NURSES

1. The nurse and the patient

The nurse safeguards the dignity and integrity of the individual patient, including the patient's right to receive a totality of nursing care, the right to participate in making decisions, and the right to be treated in a way that does not cause offence.

- 1.1 The nurse ensures that the individual patient receives a totality of care.
- 1.2 The nurse helps to enable the patient to take independent decisions by providing adequate and suitable information and by ensuring that the information has been understood.
- 1.3 The nurse safeguards the patient's right to have confidential information protected.
- 1.4 The nurse protects the patient against actions that may cause offence. The unnecessary use of coercion or other measures that restrict the patient's rights shall not be employed.
- 1.5 The nurse respects the patient's right to make his/her own choices, including the right to renounce self-determination.

Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere

- 1.6 The nurse safeguards the patient's dignity, rights and safety through the use of technology and scientific advances.
- 1.7 The nurse avoids relationships that may lead to the patient being exploited.
- 1.8 The nurse is responsible for performing nursing care that alleviates suffering and contributes to ensuring a dignified death.
- 1.9 The nurse does not assist in actions that are intended to advance a patient's death (euthanasia) and does not help a patient to take his/her own life.
- 1.10 The nurse helps to ensure the patient a natural process of dying and decease, in which it is particularly important that purposeless life-prolonging treatment is halted or is not commenced.
- 1.11 The nurse shows respect for the body of the deceased.

2. The nurse and the next of kin

The nurse shows respect and care for the next of kin.

- 2.1 The nurse ensures that the rights of the next of kin are safeguarded.
- 2.2 The nurse cooperates with the next of kin and treats their information confidentially.
- 2.3 If conflicts of interest arise between the next of kin and the patient, consideration for the patient shall be given priority.

3. The nurse and the profession

The nurse has a professional, ethical and personal responsibility for his/her own actions and appraisals in the practice of nursing and makes himself/herself familiar with the legislation that governs the nursing service.

- 3.1 The nurse recognises a personal responsibility for ensuring that his/her own practice is professionally, ethically and legally justifiable.
- 3.2 The nurse is responsible for applying the ethical guidelines in his/her work.
- 3.3 The nurse recognises the limits of his/her competence, practises within these limits and seeks guidance in difficult situations.
- 3.4 The nurse keeps updated on research, development and documented practice within his/her own area of work.
- 3.5 The nurse contributes to value awareness, professional development and research and to ensuring that new knowledge is incorporated and applied in practice.
- 3.6 The nurse can, on the grounds of conscience, request to be released from obligations pertaining to his/her work area when this is pursuant to legislation or has been accepted in writing by the employer.
- 3.7 The nurse abstains from participation in marketing or other commercial activities which may influence the confidence the patient and the community have invested in nursing.
- 3.8 The nurse uses titles and designations to which his/her education, authorisation and work area give entitlement and which provide correct information on qualifications and responsibility.

4. The nurse and co-workers

The nurse shows respect for the work of colleagues and others, and offers support in difficult situations. This does not prevent the discussion of any breaches – be these professional, ethical or related to loyalty to colleagues.

- 4.1 The nurse takes the initiative and encourages cooperation in all sections of the health service, both within the nursing profession and on an interdisciplinary basis.
- 4.2 The nurse assumes a professional and ethical supervisory/guiding responsibility for other health professionals who participate in nursing and care work.
- 4.3 If conflicts of interest arise between colleagues when working on an undertaking, consideration for the life and health of the patient shall always be given priority.
- 4.4 The nurse opposes any form of discriminatory behaviour towards colleagues.

5. The nurse and the workplace

The nurse makes himself/herself familiar with the vision, values, objectives and prevailing guidelines of the workplace and is loyal to these as long as they are in accordance with the foundation of nursing.

- 5.1 The nurse makes himself/herself familiar with his/her duties and rights when beginning new employment, and keeps updated about relevant changes.
- 5.2 The nurse assists in formulating and implementing professional norms for good practice at the workplace.
- 5.3 The nurse reports/gives notification of any situation where a patient is exposed to unjustifiable or blameworthy conditions. Loyalty to the workplace does not prevent this.

- 5.4 The nurse has the right to expect respect and the necessary support from colleagues and his/her employer when he/she reports blame-worthy conditions.
- 5.5 The nurse is entitled to protection and the necessary support if he/she is exposed to threats and violence.

6. The nurse and the community

The nurse plays an active role in public debate and contributes to ensuring that professional and ethical norms form the basis of decisions on socio-political and health matters.

- 6.1 The nurse keeps updated with the development of socio-political and health matters locally, nationally and globally.
- 6.2 The nurse strives to create a resource base and a foundation of nursing that make good nursing practice possible.
- 6.3 The nurse contributes to ensuring prioritisations that benefit patients who are in the greatest need of nursing care.
- 6.4 The nurse protects the reputation of the profession, and when appearing or speaking in public shall make it clear whether he/she is acting on behalf of himself/herself or on behalf of the profession or others.

ICNs ETISKE REGLER FOR SYKEPLEIERE
NORSK UTGAVE 2007

Alle rettigheter, inkludert oversettelse til andre språk, er reservert. Ingen deler av denne publikasjonen må reproduseres ved trykking, fotokopiering eller andre metoder, lagres i et mottakersystem eller overføres i noen form uten uttrykkelig, skriftlig tillatelse fra International Council of Nurses. Korte utdrag (under 300 ord) kan reproduseres uten autorisasjon, under forutsetning av at kilden oppgis.

*Copyright © 2006 ved ICN – International Council of Nurses,
3, Place Jean-Marteau, CH - 1201 Geneva (Switzerland)*

ICNs ETISKE REGLER FOR SYKEPLEIERE

De internasjonale etiske reglene for sykepleiere ble første gang vedtatt av International Council of Nurses (ICN) i 1953. De er senere blitt revidert og stadfestet flere ganger, sist ved denne gjennomgangen og revisjonen som ble fullført i år 2005.

INNLEDNING

Sykepleiere har fire grunnleggende ansvarsområder: å fremme helse, å forebygge sykdom, å gjenopprette helse og å lindre lidelse. Behovet for sykepleie er universelt.

Sykepleie bygger på respekten for menneskerettighetene, herunder kulturelle rettigheter, retten til liv og valgfrihet, til verdighet og til å bli behandlet med respekt. Sykepleie utviser respekt for og ytes uavhengig av alder, hudfarge, trosoppfatning, kultur, funksjonshemming eller sykdom, kjønn, seksuell legning, nasjonalitet, politisk oppfatning, etnisk bakgrunn eller sosial status.

Sykepleiere yter helsetjenester til enkeltmennesker, familier og til samfunnet, og koordinerer tjenestene med andre relevante yrkesgrupper.

ICNs ETISKE REGLER

ICNs etiske regler for sykepleiere har fire hovedelementer som trekker opp normene for etisk forsvarlig holdning og handling.

1. Sykepleierne og mennesket

Sykepleierens grunnleggende profesjonelle ansvar er overfor mennesker som har behov for sykepleie.

Sykepleieren skal i sitt arbeid søke å skape et miljø der menneskerettighetene og enkeltmenneskets, familiens og samfunnets verdier, skikker og tro respekteres.

Sykepleieren skal sørge for at enkeltmennesket får tilstrekkelig informasjon til å kunne gi informert samtykke til pleie og behandling.

Sykepleieren behandler personlige opplysninger konfidensielt og utviser skjønn når slike opplysninger viderebringes.

Sykepleieren har sin del av samfunnets ansvar for å initiere og støtte opp om tiltak for å dekke befolkningens helsemessige og sosiale behov, særlig i forhold til utsatte gruppers behov.

Sykepleieren har også sin del av ansvaret for å opprettholde og verne naturen mot utarming, forurensning, nedbrytning og ødeleggelse.

2. Sykepleierne og sykepleierpraksis

Sykepleieren har personlig ansvar for, og skal kunne forsvare, sin praksis som sykepleier, samt ansvar for å opprettholde sin kompetanse ved kontinuerlig læring.

Sykepleieren skal ivareta sine egne helsemessige behov slik at evnen til å yte pleie ikke forringes.

Sykepleieren bruker sitt skjønn med hensyn til individuell kompetanse når det gjelder å påta seg og å delegere ansvar.

Sykepleieren skal til enhver tid opptre på en måte som gagner profesjonen og styrker den alminnelige tillit til den.

Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere

Sykepleieren skal i sitt arbeid sørge for at bruk av teknologi og vitenskapelige fremskritt lar seg forene med menneskers sikkerhet, verdighet og rettigheter.

3. Sykepleierne og profesjonen

Sykepleieren har hovedansvaret for å fastsette og innføre akseptable normer for klinisk praksis, ledelse, forskning og utdanning innen sykepleien.

Sykepleieren bidrar aktivt til å utvikle en kjerne av profesjonell kunnskap som er basert på forskning.

Gjennom sin fagorganisasjon deltar sykepleieren i arbeidet med å etablere og opprettholde trygge, rettferdige sosiale og økonomiske arbeidsbetingelser for sykepleie.

4. Sykepleierne og medarbeidere

Sykepleieren går aktivt inn for å samarbeide med kolleger i sykepleien og på andre arbeidsfelt.

Sykepleieren setter i verk nødvendige tiltak for å beskytte enkeltmennesker, familier og lokalsamfunn hvis en medarbeider eller en annen person setter deres helse i fare.

FORSLAG TIL ANVENDELSE AV ICNs ETISKE REGLER

ICNs etiske regler for sykepleiere er retningslinjer for handling som er basert på samfunnsmessige verdier og behov. De vil bare være meningsfulle hvis de anvendes på de faktiske forhold innen sykepleie og helsetjeneste i et samfunn i stadig endring.

For å oppnå hensikten med reglene må de forstås, tilegnes og brukes av sykepleiere i alle aspekter av ved deres arbeid. Reglene skal alltid være tilgjengelig for studenter og sykepleiere i utdannings- og arbeidssituasjonen.

BRUK AV HOVEDELEMENTENE I ICNs ETISKE REGLER FOR SYKEPLEIERE

De fire hovedelementene i ICNs etiske regler for sykepleiere: sykepleierne og mennesket, sykepleierne og sykepleierpraksis, sykepleierne og profesjonen, og sykepleierne og medarbeidere, gir et rammeverk for holdnings- og handlingsnormer. Skjemaet nedenfor skal hjelpe sykepleierne til å overføre reglene til handling.

Som sykepleier og sykepleierstudent kan du derfor:

- Studere normene som inngår under hvert hovedelement i *ICNs etiske regler*.
- Tenke gjennom hva hver regel betyr for deg. Tenk på hvordan du kan anvende etikk på ditt felt innen sykepleien: praksis, utdanning, forskning eller ledelse.
- Diskutere de etiske reglene med medarbeidere og andre.
- Bruke et spesifikt eksempel fra din egen erfaringsbakgrunn for å identifisere etiske dilemmaer og de holdnings- og handlingsnormer som er trukket opp i de etiske reglene. Velg hvordan du vil løse disse etiske dilemmaene.
- Arbeide i grupper for å klargjøre hvordan dere når frem til en beslutning i etiske spørsmål og bli enige om normer for etisk forsvarelige holdning og handling.
- Samarbeide med ditt nasjonale sykepleierforbund, medarbeidere og andre om kontinuerlig anvendelse av de etiske normene i sykepleierpraksis, utdanning, ledelse og forskning.

Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere

Første hovedelement: Sykepleierne og mennesket

Yrkesutøvere og ledere	Lærere og forskere	Det nasjonale sykepleierforbundet
Utøve sykepleie som respekterer menneskerettighetene, og som tar hensyn til menneskers verdier, skikker og tro.	Inkludere i pensum referanser til menneskerettighetene, likeverd, rettferdighet og solidaritet som grunnlag for tilgang til pleie.	Utarbeide prinsipp-erklæringer og retningslinjer som støtter opp om menneskerettighetene og etiske normer.
Sørge for etterutdanning om etiske problemstillinger.	Skape undervisnings- og læringsmuligheter vedrørende etiske spørsmål og beslutningsprosesser.	Drive påvirkning for at sykepleiere inkluderes i etiske komiteer.
Sørge for at pasientene har tilstrekkelig kunnskap til å kunne gi informert samtykke, og at de har rett til å velge eller avslå behandling	Skape undervisnings- og læringsmuligheter i forhold til informert samtykke.	Bidra med retningslinjer, uttalelser og etterutdanning i forhold til informert samtykke.
Bruke datalagrings- og informasjonsstyrings-systemer som sikrer konfidensialitet.	Inkludere personvern og konfidensialitet i pensum.	Inkludere temaene konfidensialitet og personvern i nasjonale etiske retningslinjer for sykepleiere.
Utvikle og følge opp krav til sikkerhet i arbeidsmiljøet.	Bevisstgjøre studentene om hvor viktig det er med samfunnsmessig handling i dagens sosiale spørsmål.	Arbeide for sikre og sunne omgivelser.

Andre hovedelement: Sykepleierne og sykepleiepraksis

Yrkesutøvere og ledere	Lærere og forskere	Det nasjonale sykepleierforbundet
<p>Etablere faglige standarder for sykepleie og en arbeidssituasjon som fremmer trygghet og kvalitet i omsorgen.</p>	<p>Skape undervisnings- og læringsmuligheter som fremmer livslang læring og praksiskompetanse.</p>	<p>Sørge for tilgang til etterutdanning gjennom tidsskrifter, konferanser, fjernundervisning osv.</p>
<p>Etablere systemer for profesjonell evaluering, etterutdanning, og systematisk resertifisering.</p>	<p>Drive forskning og formidle forskningsresultater som viser forbindelseslinjene mellom kontinuerlig læring og praksiskompetanse.</p>	<p>Drive påvirkning for å sikre etterutdanningsmuligheter og kvalitetsstandarder i sykepleien.</p>
<p>Følge opp og styrke sykepleierne egen helse-tilstand i forhold til deres praksiskompetanse.</p>	<p>Fremme betydningen av egen helse og vise forholdet dette har til andre verdier.</p>	<p>Arbeide for en sunn livsstil blant sykepleiere. Drive påvirkning for å fremme sunne arbeidsplasser og gode tjenester for sykepleiere.</p>

Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere

Tredje hovedelement: Sykepleierne og profesjonen

Yrkesutøvere og ledere	Lærere og forskere	Det nasjonale sykepleierforbundet
Etablere normer for sykepleiepraksis, forskning, utdanning og ledelse.	Skape undervisnings- og læringsmuligheter som etablerer normer for sykepleiepraksis, forskning, utdanning og ledelse.	Samarbeide med andre om normer for sykepleierutdanning, praksis, forskning og ledelse
Arbeide for at arbeidsstedet støtter utførelse, formidling og anvendelse av forskning relatert til sykepleie og helse.	Drive forskning, formidle og anvende forskning for å utvikle sykepleiefaget.	Utarbeide prinsipp-erklæringer, retningslinjer og normer knyttet til sykepleieforskning.
Fremme deltakelse i nasjonale sykepleierforbund for å styrke sykepleiernes arbeids- og lønnsvilkår.	Bevisstgjøre studenter om hvor viktig det er å ha profesjonelle sykepleierforbund.	Arbeide for rettferdige arbeids- og lønnsvilkår for sykepleiere. Utarbeide prinsipperklæringer om og retningslinjer for arbeidsforholdene.

Fjerde hovedelement: Sykepleierne og medarbeidere

Yrkesutøvere og ledere	Lærere og forskere	Det nasjonale sykepleierforbundet
Skape bevissthet om spesifikke og overlappende funksjoner og om mulighetene for tverrfaglige spenninger.	Utvikle forståelse for andre medarbeideres rolle.	Stimulere til samarbeid med andre beslektede yrkesgrupper.
Utvikle systemer på arbeidssedet som støtter opp om felles faglige etiske verdier og etisk atferd.	Kommunisere sykepleieetikk til andre profesjoner.	Utvikle forståelse for andre profesjoners etiske problemstillinger.
Utvikle mekanismer for å sikre enkeltmennesket, familien og samfunnet når omsorgen settes i fare av helsepersonell.	Gjøre studentene klar over behovet for å sikre enkeltmennesket, familien og samfunnet mot uforsvarlig praksis av helsepersonell.	Sørge for retningslinjer, prinsipperklæringer og diskusjonsfora for å sikre enkeltmennesker når omsorgen for dem settes i fare av helsepersonell

BEKJENTGJØRING AV ICNs ETISKE REGLER FOR SYKEPLEIERE

For at ICNs etiske regler for sykepleiere skal ha effekt, må sykepleierne kjenne dem. Vi oppfordrer deg til å hjelpe oss med å spre informasjon om reglene til sykepleierhøgskoler, sykepleiere i praksis, sykepleietidsskrifter og massemedia. Reglene bør også gjøres kjent for andre yrkesgrupper i helsevesenet, befolkningen generelt, brukerorganisasjoner og beslutningstakere, menneskerettsorganisasjoner og sykepleiernes arbeidsgivere.

BEGREPER SOM BRUKES I ICNs ETISKE REGLER

Medarbeidere	Andre sykepleiere og andre i helserelaterte og ikke-helserelaterte yrker og profesjoner i helsetjenestene.
Samarbeidsforhold	Et profesjonelt forhold som er basert på kollegial og gjensidig samhandling, og atferd med sikte på å oppnå bestemte mål.
Familie	En sosial enhet sammensatt av personer knyttet til hverandre ved nære familieband, slektskap, følelsesmessige eller juridiske relasjoner.
Sykepleierens funksjon i samfunnet	Både som yrkesutøver og som privatmenneske initierer og støtter sykepleieren relevante tiltak for å dekke befolkningens helsemessige og sosiale behov.
Egen helse	Sykepleierens psykiske, fysiske, sosiale og åndelige velvære.

Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere

**Personlige
opplysninger**

Opplysninger fremkommet ved profesjonell kontakt som gjelder et enkeltperson eller en families private forhold, og som, hvis de røpes, kan krenke private forhold, og som, hvis de røpes, kan krenke personvernet, skape besvær og forlegenhet eller skade enkeltpersonet eller familien.

**Nærstående
grupper**

Andre sykepleiere, helsearbeidere eller fagfolk som yter tjenester til enkeltpersoner, familier eller samfunnet, og som samarbeider for felles mål.

THE ICN CODE OF ETHICS FOR NURSES

All rights, including translation into other languages, reserved. No part of this publication may be reproduced in print, by photostatic means or in any other manner, or stored in a retrieval system, or transmitted in any form without the express written permission of the International Council of Nurses. Short excerpts (under 300 words) may be reproduced without authorisation, on condition that the source is indicated.

*Copyright © 2006 by ICN - International Council of Nurses,
3, place Jean-Marteau, 1201 Geneva (Switzerland)*

ISBN: 92-95040-41-4 Printing : Imprimerie Fornara

THE ICN CODE OF ETHICS FOR NURSES

An international code of ethics for nurses was first adopted by the International Council of Nurses (ICN) in 1953. It has been revised and reaffirmed at various times since, most recently with this review and revision completed in 2005.

PREAMBLE

Nurses have four fundamental responsibilities: to promote health, to prevent illness, to restore health and to alleviate suffering. The need for nursing is universal.

Inherent in nursing is respect for human rights, including cultural rights, the right to life and choice, to dignity and to be treated with respect. Nursing care is respectful of and unrestricted by considerations of age, colour, creed, culture, disability or illness, gender, sexual orientation, nationality, politics, race or social status.

Nurses render health services to the individual, the family and the community and co-ordinate their services with those of related groups.

THE ICN CODE

The *ICN Code of Ethics for Nurses* has four principal elements that outline the standards of ethical conduct.

Elements of the Code

1. Nurses and people

The nurse's primary professional responsibility is to people requiring nursing care.

In providing care, the nurse promotes an environment in which the human rights, values, customs and spiritual beliefs of the individual, family and community are respected.

The nurse ensures that the individual receives sufficient information on which to base consent for care and related treatment.

The nurse holds in confidence personal information and uses judgement in sharing this information.

The nurse shares with society the responsibility for initiating and supporting action to meet the health and social needs of the public, in particular those of vulnerable populations.

The nurse also shares responsibility to sustain and protect the natural environment from depletion, pollution, degradation and destruction.

2. Nurses and practice

The nurse carries personal responsibility and accountability for nursing practice, and for maintaining competence by continual learning.

The nurse maintains a standard of personal health such that the ability to provide care is not compromised.

The nurse uses judgement regarding individual competence when accepting and delegating responsibility.

The nurse at all times maintains standards of personal conduct which reflect well on the profession and enhance public confidence.

The nurse, in providing care, ensures that use of technology and scientific advances are compatible with the safety, dignity and rights of people.

3. Nurses and the profession

The nurse assumes the major role in determining and implementing acceptable standards of clinical nursing practice, management, research and education.

The nurse is active in developing a core of research-based professional knowledge.

The nurse, acting through the professional organisation, participates in creating and maintaining safe, equitable social and economic working conditions in nursing.

4. Nurses and co-workers

The nurse sustains a co-operative relationship with co-workers in nursing and other fields.

The nurse takes appropriate action to safeguard individuals, families and communities when their health is endangered by a coworker or any other person.

SUGGESTIONS FOR USE OF THE *ICN CODE OF ETHICS FOR NURSES*

The *ICN Code of Ethics for Nurses* is a guide for action based on social values and needs. It will have meaning only as a living document if applied to the realities of nursing and health care in a changing society.

To achieve its purpose the Code must be understood, internalised and used by nurses in all aspects of their work. It must be available to students and nurses throughout their study and work lives.

APPLYING THE ELEMENTS OF THE *ICN CODE OF ETHICS FOR NURSES*

The four elements of the *ICN Code of Ethics for Nurses* : nurses and people, nurses and practice, nurses and the profession, and nurses and co-workers, give a framework for the standards of conduct. The following chart will assist nurses to translate the standards into action. Nurses and nursing students can therefore:

- Study the standards under each element of the *Code*.
- Reflect on what each standard means to you. Think about how you can apply ethics in your nursing domain: practice, education, research or management.
- Discuss the *Code* with co-workers and others.

Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere

- Use a specific example from experience to identify ethical dilemmas and standards of conduct as outlined in the *Code*. Identify how you would resolve the dilemmas.
- Work in groups to clarify ethical decision making and reach a consensus on standards of ethical conduct.
- Collaborate with your national nurses' association, co-workers, and others in the continuous application of ethical standards in nursing practice, education, management and research.

Element of the Code #1: NURSES AND PEOPLE

Practitioners and Managers	Educators and Researchers	National Nurses' Associations
Provide care that respects human rights and is sensitive to the values, customs and beliefs of all people.	In curriculum include references to human rights, equity, justice, solidarity as the basis for access to care.	Develop position statements and guidelines that support human rights and ethical standards.
Provide continuing education in ethical issues.	Provide teaching and learning opportunities for ethical issues and decision making.	Lobby for involvement of nurses in ethics review committees.
Provide sufficient information to permit informed consent and the right to choose or refuse treatment.	Provide teaching/learning opportunities related to informed consent.	Provide guidelines, position statements and continuing education related to informed consent.
Use recording and information management systems that ensure confidentiality.	Introduce into curriculum concepts of privacy and confidentiality	Incorporate issues of confidentiality and privacy into a national code of ethics for nurses.
Develop and monitor environmental safety in the workplace.	Sensitise students to the importance of social action in current concerns.	Advocate for safe and healthy environment.

Element of the Code # 2: NURSES AND PRACTICE

Practitioners and Managers	Educators and Researchers	National Nurses' Associations
Establish standards of care and a work setting that promotes safety and quality care.	Provide teaching/learning opportunities that foster life long learning and competence for practice.	Provide access to continuing education, through journals, conferences, distance education, etc.
Establish systems for professional appraisal, continuing education and systematic renewal of licensure to practice.	Conduct and disseminate research that shows links between continual learning and competence to practice.	Lobby to ensure continuing education opportunities and quality care standards.
Monitor and promote the personal health of nursing staff in relation to their competence for practice.	Promote the importance of personal health and illustrate its relation to other values.	Promote healthy lifestyles for nursing professionals. Lobby for healthy work places and services for nurses.

Element of the Code # 3: NURSES AND THE PROFESSION

Practitioners and Managers	Educators and Researchers	National Nurses' Associations
Set standards for nursing practice, research, education and management.	Provide teaching/learning opportunities in setting standards for nursing practice, research, education and management.	Collaborate with others to set standards for nursing education, practice, research and management.
Foster workplace support of the conduct, dissemination and utilisation of research related to nursing and health.	Conduct, disseminate and utilise research to advance the nursing profession.	Develop position statements, guidelines and standards related to nursing research.
Promote participation in national nurses' associations so as to create favourable socio-economic conditions for nurses.	Sensitise learners to the importance of professional nursing associations.	Lobby for fair social and economic working conditions in nursing. Develop position statements and guidelines in workplace issues.

Element of the Code #4: NURSES AND CO-WORKERS

Practitioners and Managers	Educators and Researchers	National Nurses' Associations
Create awareness of specific and overlapping functions and the potential for interdisciplinary tensions.	Develop understanding of the roles of other workers.	Stimulate co-operation with other related disciplines.
Develop workplace systems that support common professional ethical values and behaviour.	Communicate nursing ethics to other professions.	Develop awareness of ethical issues of other professions.
Develop mechanisms to safeguard the individual, family or community when their care is endangered by health care personnel.	Instil in learners the need to safeguard the individual, family or community when care is endangered by health care personnel.	Provide guidelines, position statements and discussion fora related to safeguarding people when their care is endangered by health care personnel.

DISSEMINATION OF THE ICN CODE OF ETHICS FOR NURSES

To be effective the *ICN Code of Ethics for Nurses* must be familiar to nurses. We encourage you to help with its dissemination to schools of nursing, practising nurses, the nursing press and other mass media. The Code should also be disseminated to other health professions, the general public, consumer and policy-making groups, human rights organisations and employers of nurses.

GLOSSARY OF TERMS USED IN THE ICN CODE OF ETHICS FOR NURSES

Co-worker	Other nurses and other health and non-health related workers and professionals.
Co-operative relationship	A professional relationship based on collegial and reciprocal actions, and behaviour that aim to achieve certain goals.
Family	A social unit composed of members connected through blood, kinship, emotional or legal relationships.
Nurse shares with society	A nurse, as a health professional and a citizen, initiates and supports appropriate action to meet the health and social needs of the public.
Personal health	Mental, physical, social and spiritual wellbeing of the nurse.
Personal Information	obtained during professional information contact that is private to an individual or family, and which, when disclosed, may violate the right to privacy, cause inconvenience, embarrassment, or harm to the individual or family.
Related groups	Other nurses, health care workers or other professionals providing service to an individual, family or community and working toward desired goals.